

Ռաֆայել Նանուշյան— «Խաղաղություն»:

Լալա Ստեփանյան— «Գործարանային ինտերյեր»:

Գրիգոր Խանջյան— «Մեքսիկացիներ» նկարաշարից:

Մինաս Ավետիսյան— «Մտորում»:

Էջի լուսանկարները՝ Ա. Նսայանի

ԼՈՒՅՍԻ ԵՎ ՍՏՎԵՐԻ ՀԱՄԱԴՐՈՒԹՅԱՄԲ

ՆԿԱՐՁԻ ՏԱՆԸ ԲԱՅՎԱԾ «ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՖԻԿԱ» ՑՈՒՑԱՀԱՆԳԵՍԻ ԱՌԹԻՎ

Կերպարվեստի մասնագետները մատչելի բնագավառներից մեկը՝ գրաֆիկան, սովետահայ կերպարվեստում վաղուց արդեն ստացել է ինքնուրույն գոյություն՝ իրավունք: Այդ իրավունքը նվաճել են հատկապես գրքի ձևավորումն ու հաստոցային գրաֆիկան: Հաստոցային էր գրաֆիկայի ընդլայնված ցուցահանդես բացելու հարցը, որը և վերջերս իրականացրեց Հայաստանի նկարիչների միության գրաֆիկայի սեկցիան: Նկարչի տանը ցուցադրվող երկու հարյուր արվեստագետների հինգ հարյուրից ավելի ստեղծագործություններն ընդգրկում են վերջին մի քանի տարիների աշխատանքները:

Գրաֆիկայի ցուցահանդեսում ընդգրկված են բոլոր սերունդների ներկայացուցիչները (ավագներից մասնակցում են Հմ. Ավետիսյանը, Վ. Շաքարյանը, Հ. Շավարշը, է. Իսաբեկյանը), որը հնարավորություն է տալիս տեսնել գեղարվեստական կերպարավորման դարգացման այն ուղին, որով ավանդները կապվում են մեր օրերի հետ: Արվեստագետների հետաքրքրություններն ընդգրկել են տարբեր թեմաներ, որոնք և ցուցահանդեսին հաղորդել են ժանրային բազմազանություն. թեմատիկ պատկեր, դիմանկար, բնանկար, նատյուրմորտ: Տեխնիկական տարբեր հնարների օգտագործումը (օֆորտ, լինոթիո-րագրություն, մոնոտիպ, մատիտ, ֆլումաստեր, սանգինա, ջրաներկ, գունավոր մատիտ, ածուխ, տեմպերա) ցուցահանդեսը դարձնում է բազմակերպար:

Ինչպես միշտ, ցուցահանդեսում կարեոր տեղ են գրավում դիմա-

նկարն ու բնանկարը: Կերպարի էություն բացահայտման առումով լավագույն դիմանկարային աշխատանքների շարքում կարելի է հիշատակել Ռ. Խաչատրյանի «Ե. Չառենց», «Վ. Տերյան», Վ. Խաչիկյանի «Ստեփան Շահումյան», «Բ. Ֆիդետով» դիմանկարները, գեղանկարիչներ Ա. Գրիգորյանի և Վ. Սարգսյանի ներկայացրած դիմանկարների շարքը, քանդակագործ Ա. Հարությունյանի «Հայուհի»:

Բնանկարչությունը ազատ ըստեղծագործելու հնարավորություն է ընձեռել նկարիչներին: Մ. Աբեղյանը բնանկարներում հասնում է բնության խաղաղ ու հանգիստ տրամադրության վերաբերյալ: Հ. Հակոբյանը հարթ ու ողորկ տարածքներում ձգտում է բացահայտել բնության ներքին կյանքը: Վ. Խաչիկյանը «Իմ Հայաստան» նկարաշարում հիանում է բնաշխարհի քնարական տրամադրություններով, Ս. Սաֆյանի դանգեղության շարքը ասես տրոփում է անհանգիստ մի ուրիշով, Հ. Սահակյանը դիտողին հաղորդակից է դարձնում կուլթերակազու կոլորիտին: Հանրապետության առօրյա կյանքը պատկերող մի քանի գործերն անգամ (Հ. Հովհաննիսյանի «Սեփանի երգն» ու «Արփա—Սևան» նկարաշարերը, Լ. Ստեփանյանի քաջարանյան թերթերը, Վ. Սահակյանի «Տաթևգետը») գալիս են ապացուցելու, որ դեռևս 1920-ական թթ. սովետահայ կերպարվեստում սկզբնավորված արդյունաբերական թեմատիկան թեև թույլ, բայց հեռանկարային դարգացում է ունենում նաև մեր օ-

րերի գրաֆիկայում: Գրաֆիկ նկարիչներին ինքնատրտահայտման շատ ավելի հնարավորություն է տվել պատմահեղափոխական թեմատիկան: Ա. Զաքարյանի «Լուսիկ Լիսինյան» նկարաշարը, Զ. Գասպարյանի «1917 թ.», «Վ. Ի. Լենին», «1945 թ.» և «Հանուն ապագայի» թերթերը, Ռ. Բաբայանի «Իմ հայրենիքը» և այլ գործեր շեշտված կերպով առանձնանում են ցուցահանդեսում:

Բազմաթև թիվ գրաֆիկական շարքերի ստեղծումը նկարիչներին հնարավորություն է տալիս ազատորեն ծավալելու սյուժեն, որի ժամանակ, յուրաքանչյուր թերթ առանձին հանդես գալով, միաժամանակ մյուս թերթերն իրար կապող օղակ է հանդիսանում: Հաստոցային գրաֆիկայի ինքնատիպ ստեղծագործություններից ցուցահանդեսում աչքի է ընկնում Գ. Խանջյանի «Մեքսիկացիներ» նկարաշարը, որը գրավում է ոչ միայն ժողովրդական կերպարներով ու ազգագրական տարրերով, բայց զուտ գեղանկարական հնարների կատարելագործումով: Սա էլ հնարավորություն է տալիս Գ. Խանջյանին նկարների այս շարքը պահել գրաֆիկայի և գեղանկարչության սահմաններում: Վ. Այվազյանի օֆորտների ու վիմագրությունների պլաստիկ կառուցվածքը, Հ. Անանիկյանի «Հին Գյումրի» շարքի կոլորիտային հմայքը, Տ. Թոքմաջյանի «Սասունցիների» ուրվագծային լուծումները հաստոցային գրաֆիկայի բնագավառում նկարիչների լուրջ որոնումների վկայությունն են: Տեխնիկական կատարելու-

թյան առումով աչքի են ընկնում նաև Ռ. Խաչատրյանի փոքրադիր բնանկարները, «Ինքնանկարն» ու «Զկներով նատյուրմորտ», որոնցում կոմպոզիցիան կառուցելու հմտությունը զուգակցվում է ձևերի մոդելավորման, ինչպես նաև մատիտի «գեղանկարչական» հրաշքների վարպետ օգտագործման հետ: Ցուցահանդեսի լավագույն գործերից են Մ. Ավետիսյանի ստեղծագործությունները: «Պատուհանի մոտ», «Սուգ», «Հուշ պատերազմից. ծնողներս» աշխատանքները գեղանկարչական հրեղեղության հասած երկեր են:

Տարօրինակ է, որ ցուցահանդեսը չի արտացոլում գրքի ձևավորման այն մակարդակը, որ ունենք այսօր: Հ. Մամյանի, Լ. Մանասերյանի, Ա. Գասպարյանի ներկայացրած մի քանի հաջողված նկարազարդումները բնավ չեն մեղմում վիճակը:

Բարձր գնահատելով ծաղրանդկարի ու պլակատի դերը հասարակական կյանքում, դրանց դաստիարակչական նշանակությունը, չպետք է հաշտվել այդ ժանրերով ստեղծագործող նկարիչների պասիվության հետ: Պլակատը, որով ներկայացել են մի քանի նկարիչներ՝ Ռ. Նանուշյան, Վ. Բեգլարյան, է. Սեդրակյան, դարձել է զուտ ցուցահանդեսային էքսպոնատ: Մինչդեռ պլակատի տեղը հասարակական վայրերն են՝ շենքերը, հրապարակները, փողոցները, սակայն վաղուց առհեստ սովետահայ պլակատը հեռացել է իր անմիջական ֆունկցիան կատարելուց: Որքան էլ զարմանալի է, մի տարվա ընթացքում մեր հանրապետություն-

նում միայն տասը անուն դանազան տիպի պլակատներ են տպագրվում, այն էլ՝ սահմանափակ քանակով: Մադրանկարիչները (Ռ. Բանակյան, Գ. Յարալյան, Ն. Բրեժնև, Վ. Աբրոյան) համախմբված են հիմնականում «Ռզնի» ամսագրի շուրջը:

Որոշ ժամանակ գեղարվեստական սրահում վաճառքի հանվեցին տիրաժային գրաֆիկայի (էտամպլի) գեղեցիկ օրինակներ, որոնք հաճույքով գնվում էին արվեստասերների կողմից: Այդ պրակտիկական գոյություն ունի նաև մյուս հանրապետություններում, իսկ մեզ մոտ, չգիտես ինչու, այն վերացվեց: Հետաքրքիր է, թե վարչական ո՞ր օղակը որոշեց արգելել հասարակությանը մատչելի գներով արվեստի ստեղծագործություն վաճառելու պրակտիկան:

Կյանքի առաջնությունը տալիս է առավել ուշադրություն նվիրել կիրառական գրաֆիկային՝ որպես շատ ավելի մասնագիտական արվեստ:

1926 թ. հունվարի 25-ին նրեվանում բացվեց Հայաստանի կերպարվեստի աշխատողների ընկերության կազմակերպած գրաֆիկայի առաջին ցուցահանդեսը: Հիսունմեկ տարի անց բացվել է երկրորդը: Այդ բոլոր տարիներին սովետահայ գրաֆիկան ապացուցել է, որ իրավունք ունի գեղարվեստական ցուցահանդեսներում հանդես գալու գեղանկարչության ու քանդակագործությանը համազոր, իրավունք ունի լինելու ուշադրության կենտրոնում:

ՄԱՆՅԱ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Rudolf Khachatryan (1937–2007)

Rudolf Khachatryan Digital Archive · rudolfart.com

Through the Combination of Light and Shadow

This file was downloaded from:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0035?lang=en>

Works by Rudolf Khachatryan © Heirs of Rudolf Khachatryan. Other texts, photographs and design © their respective authors. When using this material, please credit the source and link to the page above.

Рудольф Хачатрян (1937–2007)

Цифровой архив Рудольфа Хачатряна · rudolfart.com

Сочетанием света и тени

Файл скачан со страницы:

<https://rudolfart.com/publications/Pub-0035?lang=ru>

Произведения Рудольфа Хачатряна © наследники Рудольфа Хачатряна. Остальные тексты, фотографии и оформление © их авторы. При использовании материала укажите источник и ссылку на эту страницу.